

Во годините кога не постоеја историски списанија во Републиката, сп. Современост беше меѓу првите што ѝ пружи рака на младата македонска историографија.

Свртеноста на Современост кон историската проблематика датира уште од првиот број.

Импонира што и денес, при суштествувањето на историски списанија кои, главно, ги апсорбираат резултатите на македонската историска наука, сп. Современост покажува несмален интерес за публикување прилози со историска тематика.

Меѓу фрагментите на Лисагаревата „Историја на Париската Комуна“, публикувани во бр. 1/1951 (г. I) — и најновите сознанија за Мисирков на Б. Ристовски и за ма-

кедонско-италијанските односи во минатото — на Полјански, објавени во бр. 10/1970 (г. XX), — се поместени бројни статии, прилози и документи за македонското минато.

Притоа, најмногу се застапени оние прилози што се однесуваат на Преродбата, национално-ослободителното движење и на НОБ и Революцијата. Тоа придонесува да се почувствува континуитетот на револуцијата.

Сп. Современост влегува во својата трета деценија.

Досегашната присутност на историските сознанија ја подгрејува надежда за нивно натамошно рефлексирање во неговите страници.

Д. Д.

МНОГУВИДНО ОДБЕЛЕЖАН СТОГОДИШНИОТ ЈУБИЛЕЈ НА ПАРИСКАТА КОМУНА ВО ПАРИЗ

Градот на Сена, свечено ја одбележа стогодишнината од првата пролетерска држава во светот — Париската комуна 1871—1971 година, оддавајќи им заслужено признание на храбрите комунари, чија пролеана крв низ улиците на Монмартр, на барикадите на улиците: Сен Антоан, Розје, де Мартир, Тампл, Риволи, на брдото Белвил, на гробиштата Пер Лашез, во латинскиот кварт, насекаде во Париз, вечно ќе ги стоплува срцата на угнетените и обесправените, на поробените и експлоатираните во целиот свет.

Објавленијата, соопштенијата и поканите за свечени приредби, спектакли, соареа, митинзи, семинари, посета на гробиштата на Комунарите и други форми доаѓаа од разни страни: од социјалистите, комунистите, социјал-радикалите, анар-

хистите, троцкистите и други, но најзабележливи беа оние во организација на Друштвото „Пријатели на Париската комуна“ чиј претседател е Жак Дикло.

Во печатот, на радиотелевизиската програма, во витрините на многубројните издавачки куќи исто така паѓаа в очи настаните од Париската комуна. Секој од свој аспект ги објаснуваше и им го определуваше нивното значење.

Во издание на издавачката куќа „КНИГА КЛУБ ДИДРО“ се појави колекцијата „ГОЛЕМА ИСТОРИЈА НА КОМУНАТА“ (едиција на стогодишнината) во 5 тома, голем формат со 2000 илустрации, повеќето од нив досега необјавени, од кои сто страници во боја. Авторот е Жорж Сориа, кој на мошне интересен, сликовит и директен начин,

со извонредно почитување на историската вистина, строга и детална автентичност, раскажува за потеклото на Комуната, за нејзиниот трагичен развој, за нејзиното дело, како и за нејзините непосредни и подалечни последици.

Во првиот том се зборува за потеклото на Комуната при што се обработени поглавјата: Агонијата на Второто царство, Од Француско-Пруската војна до Републиката, од Републиката до Примирјето, Мир по секоја цена и Прогласување на Комуната.

Вториот том е посветен на про-тагонистите на Комуната, односно на градот Париз, вулкан на револуциите, како што истакнува Виктор Иго, на Версај, на буржоазијата, на освојувачот; потоа на народното движење — Националната гарда и нејзиниот Централен комитет — Централниот републички комитет на дваесетте париски квартави и Советот на Комуната.

Третиот том се вика: Француска револуција. Во него авторот се задржува на социјалната политика на Комуната, на општата и бесплатна настава, на културните активности — печатот, афишите, култовите.

Четвртиот том ја обработува Граѓанската војна: задушувањето на Комуната во внатрешноста, непријателството на Версајците, како ја доживеа Париз Крвавата недела и победата на Версајците.

Петтиот том е посветен на крвавите репресалии, на депортирањата и прогонствата, на борбата за амнестија и на крајот на последиците на Комуната.

На подрачјето на издавачката дејност многу дела доживеаја повторни изданија, како на пример познатата и мошне ценета Историја

на Париската комуна од Лисагаре, Марксовото дело: Граѓанската војна во Франција, монографиите на Комуната од Жак Дикло, Морис Шури и Лефевр, спомените на истакнатата комунарка Луиз Мишел, потоа новите изданија: 31 официјална седница на Париската комуна со автентични документи (За членови на Комуната, говори, извештаи, проекти на закони и на декрети, информации од комисиите итн.), биографија и дела на поетот и комунарот Жил Валес, збирка „Поети на Париската комуна“ од Морис Шури, животот и делото на членот на Советот на комуната и авторот на Интернационалата Ежен Потје и други.

Реномираното месечно литературно списание „ЕВРОПА“ два свои броја (ноември-декември 1970 и март—април 1971) целосно ги посвети на Париската комуна, осветлувајќи го овој значаен историски настан од сите аспекти.

Теоретското и политичкото списание на ЦК на КПФ „Тетратки на комунизмот“ мартскиот број од о.г. исклучиво го посвети на Париската комуна.

Во него за посебно одбележување се статиите: Париската комуна и актуелните револуционерни борби од Жак Дикло како уводник. Потоа студиите и есеите: Местото на Комуната во историјата на нашиот народ од Жан Гакон, Меѓународното значење на комуната од Раул Калас, Силата и слабостите на првата работничка влада од Виктор Жоанес, Прудонизмот и бланкизмот во времето на Комуната и по Комуната од Жорж Коњо, Поуките од Комуната и развојот на марксистичката теорија за државата од Филип Фишман, Комуната и социјалистичкиот свет денес, од Франсис

Коен, Комуната и патиштата за премин кон социјализам во нашата епоха од Лисјен Матеј, како и портретот на работникот комунар Ежен Варлен, социјалист.

Спасанието „НОВА КРИТИКА“ посвети, исто така, специјален број на овој јубилеј под наслов „Искусствата и јазикот на Париската комуна“.

На крајот покрај многубројните изложби посветени на Париската комуна, од посебно значење е акцијата на Институтот за марксистички истражувања „Мориз Торез“ под наслов „Недела на марксистичката мисла“ посветена на стогодишнината од Комуната, реализирана во соработка со истакнати француски историчари, социолози и општествено - политички работници. Главни теми на семинарот беа: Потребата и алиментацијата, Неколку проблеми на социјалистичката револуција во Франција, Алијанса на класите — политичка алијанса и Париската комуна и социјалистичката револуција. Во презентирањето на секоја тема учествуваа по 5—6 референти, а по нивните излагања се одвиваше мошне интересна дискусија која завршуваше и во полноќните часови. За одбележување е огромното внимание на присут-

ните, кои, иако заморени од дневната работа, со голем интерес ја следеа работата на семинарот. Слободата на мислењата, меѓусебната толерантност, документираноста во излагањата и богатството на творечката мисла во толкувањето на минатото и на современите настани беше најважната алка на непосредниот контакт на овој семинар. Присуството на голем број млади луѓе беше мошне впечатливо, бидејќи мнозина од нив носеа свои магнетофони и ги регистрираа најинтересните излагања и на референтите и на дискутантите.

Свеченото пренесување на посмртните останки на последниот ветеран на Париската комуна — Андриен Лежен од Новосибирск, кој почина во 1942 година, на гробиштата Пер Лашез, на 29 мај 1971 година, даде посебен белег на многувидното одбележување на прославата на стогодишнината на Париската комуна. Меѓународниот митинг од 23 март пак, во салата „Митиалите“ („Взаемност“) во организација на Движењето Комунистичка Младина на Франција, го одбележа на посебен начин интернационалниот карактер на Париската комуна.

Г. Д. Т.

МУЗЕИ — РИЗНИЦИ НА КУЛТУРНИТЕ БОГАТСТВА

Во јуни 1971 година во Скопје, беше поставен камен темелник на заедничката музејска зграда на Историскиот, Археолошкиот и Етнолошкиот музеј и Републичкиот завод за заштита на културно-историските споменици. На свеченоста присуствуваа поголем број покажети културни, јавни и поли-

тички работници од градот, а камен темелникот го постави претседателот на Извршниот совет на СРМ Д-р Ксенте Богоев. Во темелникот е положена и Повелба, со податоци за просторна големина на објектот, средствата што ќе бидат вложени во изградбата и имињата на авторите на проектот.